

Калимаҳои калидӣ: простогландин, эндометрит, сепранол, флоридокс, табобати дохилибачадонӣ, флунокс.

Бо нишондодҳои истехсолию хочагидорӣ ҳайвони калони шоҳдор дар чорводорӣи ҷумхури мавқеи хосро дорад. Модагови солим имконияти пайдарпай насли қобили ҳаёт додан, сари вақт бордор шудан ва дараҷаи баланди маҳсулнокии ширию гӯштиро дорад. Патологияҳои узвҳои ҷинсӣ дар модаговҳо боиси дурудароз вайроншавии қобилияти такрористехсолкунии он мегардад ва чунин чорво ғайри қобили истехсоли ҳисобида мешавад, ки ин яке аз масъалаҳои муҳими чорводорӣ дар хочагиҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон аст.

Аз бемориҳои васеъ паҳншавандаи модаговҳо, ки ба қобилияти такрористехсоли таъсири манфӣ мерасонад, илтиҳоби пардаи луобии бачадон мебошад.

Дар табобатҳои амалӣ маводҳои кимёвӣ бо пайвастиҳои гуногун васеъ истифода бурда мешаванд. Номгуи чунин доруворихо рӯз то рӯз афзуда истодааст, ки ин барои интиҳоби маводи мувофиқ маълумоти заруриро талаб мекунад.

Барои табобати модаговҳои бемории эндометрит дошта нақша ва усулҳои гуногуни таҷрибаҳои табобатӣ пешниҳод шудааст, ки на ҳама вақт ба шароити хочагидорӣи ҷумхури мо мувофиқ меоянд.

Вобаста ба ин кормандони кафедраи ҷарроҳӣ, қобилаи ва табобатии ДАТ ба номи Ш. Шоҳтемур ва ҚДММ «Сомонфарматсевтика» нақшаҳои гуногунро дар табобати эндометрити модаговҳо санҷиданд.

Ҳангоми истифодаи васеи маводҳои гуногуни табобатӣ динамикаи беморӣ кӯтоҳ ва самарани табобат баланд мешавад.

Мавод ва усули таҳқиқот

Таҳқиқот дар нимаи охири соли 2019 ва ибтидои соли 2020 дар кафедраи ҷарроҳӣ, қобилаи ва табобатии ДАТ ба номи Ш. Шоҳтемур, хочагиҳои А. Юсупови шаҳри Ҳисор, хочагии таълимӣ «Ҳисор»-и ДАТ ба номи Ш. Шоҳтемуриҷро гардидааст.

Ҷоиданокии нақшаҳои табобатиро дар 30 сар модагови бо аломати эндометрити шадиди баъди таваллудӣ дошта омӯхта шудааст.

Муоинаи сарири чорвоҳои касал (санҷидани ҳарорат, набз, нафаскашӣ), ки дар зери таҷриба қарор доштанд, то муолиҷа ва 14 рӯз баъди анҷоми он гузаронида шуд.

Ҳолати узвҳои ҷинсии модаговҳои зери таҷриба ҳама вақт аз оғози табобат то пурра барқароршавиашон муоина карда шуданд. Ҳангоми муоинаи рӯдаи ростӣ шакл, ҳаҷм, қойгиршавӣ, ҳолати девораҳо, ҳассосият ва дараҷаи кашишхӯрии бачадон баҳо дода мешавад. Ҳангоми муоинаи тухмдонҳо шакл, андоза, мавҷудияти фоликулаҳои бузург ва таначаи зард, инчунин ҳассосият, сахтӣ, мавқеи қойгиршавӣ ва ҳаракатнокияшон муайян карда мешавад.

Самарани нақшаҳои табобатӣ аз муҳлати пайдошавии даври ҷинсии аввалин ва минбаъда, даври ҷинсии пурра, дараҷаи бордоршавӣ аз бордоркунии яқум, дуҷум, сеҷум ва минбаъда, инчунин аз индекси бордоршавӣ (ИБ) натиҷагирӣ карда мешавад.

Натиҷаи таҳқиқот

Ҳангоми пайдошавии нишонаҳои эндометрит дохили мушаки модаговҳои зери таҳқиқот қарордошта, ки ба се гурӯҳ тақсим карда шудааст ба гурӯҳи яқум (n=10) амоксисилин 150 1,0мл ба 10 кг вазни зиндаи чорво се маротиба дар фосилаи 24 соат ба дохили мушак, як қаламчаи йодопен ба дохили бачадон рӯзҳои яқум ва дуҷуми муолиҷа, 10 мл утеретон зери пӯст рӯзҳои яқум, дуҷум ва сеҷум, инчунин 6 мл нитамин дохили мушак як маротиба фиристода шуд. Ба гурӯҳи дуҷум (n=10) 1,0мл нитокс – 200 1,0 мл ба 10 кг вазни зиндаи чорво як маротиба дохили мушак, як қаламчаи йодопен ба дохили бачадон рӯзҳои яқуму дуҷуми муолиҷа, 10 мл утеретон зери пӯст рӯзҳои яқум, дуҷум ва сеҷум, инчунин 5мл маҷмӯи витамини А,Д,Е дар равшан зери пӯст як маротиба раван карда шуд. Ба гурӯҳи сеҷум(n=10) сепранол ду ҳаб ба дохили бачадон рӯзҳои яқум ва дуҷум, сефтонит 1,0 мл ба 50 кг вазни зиндаи чорво як маротиба зери пӯст рӯзҳои яқум то панҷум, флунокс дохили варид 2,0 мл ба 45кг вазни зиндаи рӯзҳои яқум, дуҷум, сеҷум, чорум ва панҷум раван карда шуд.(ҷадв.1)

Ҷадвали 1.- Нақшаи табобати модаговҳо бо нишонаи эндометрити баъди таваллудӣ

№ гурӯҳ	Номгуи мавод	Тарзи раванкунии	Воя	Рӯзҳои табобат
1	Амоксисилин 150	Дохили мушак	1,0-10кг в.з.	1,2,3
	Йодопен	Дохили бачадон	1-қаламча	1,2.
	Утеретон	Зери пӯст	10 мл	1,2,3
	Маҷмӯи витамини А,Д,Е дар равшан	Зери пӯст	5 мл	Як маротиба
2	Нитокс-200	Дохили мушак	1,0-10кг в.з.	Як маротиба
	Йодопен	Дохили бачадон	1-қаламча	1,2.
	Утеретон	Зери пӯст	10 мл	1,2,3
	Нитамин	Дохили мушак	6 мл	Як маротиба
3	Сепранол	Дохили бачадон	2-ҳаб	1,2,3.
	Сефтонит	Зери пӯст	1,0-50кг в.з.	1,2,3,4,5
	Флунокс	Дохили варид	2,0-45кг в.з.	1,2,3,4,5
	Бутофан	Зери пӯст	15-20мл сар	1,2,3,4,5

Натиҷаи ғоиданокии табобати маҷмӯӣ ҳангоми баҳодиҳии муқоисавӣ дар ҷадвали-2 оварда шудааст.

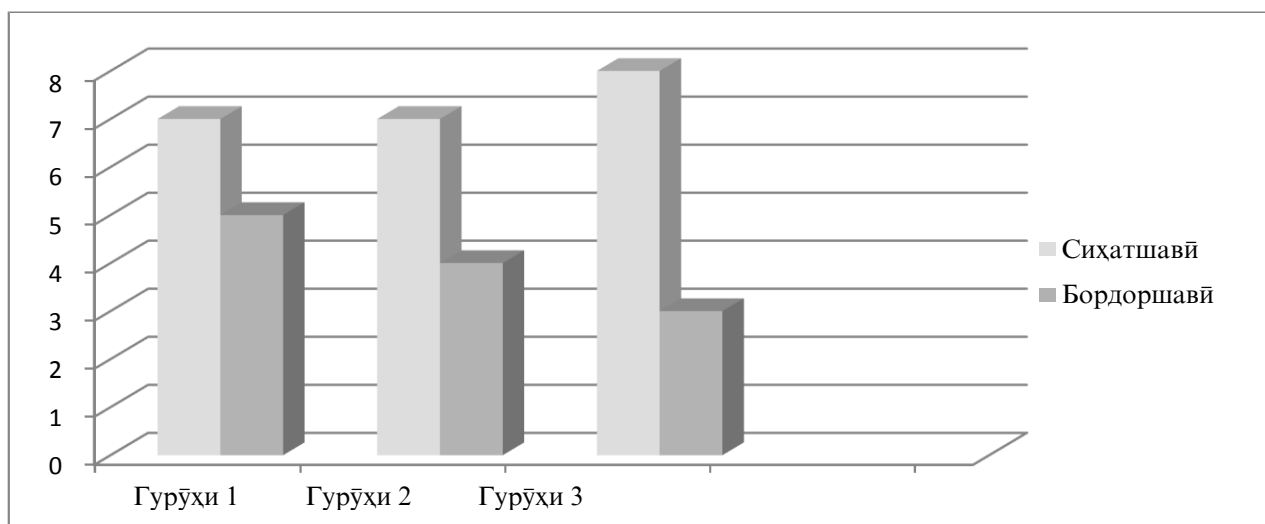
Ҷадвали 2.- Натиҷаи табобати эндометритӣ баъди таваллудии модаговҳо

Миқдори модаговҳои таҳқиқшаванда	Усули табобат	Сихатшуд		Баҳошиномаданд баъди ҷанд рӯзи табобат	Бордоршуд		Индекси бордоршавӣ
		сан	%		сан	%	
10	№1	7	70	31,4±1,65	5	50	1,53
10	№2	7	70	34,01±2,92	4	40	1,60
10	№3	8	80	29,9±1,85	6	60	1,48

Ҳангоми таҷқиқот муайян карда шуд, ки усули самарабахши табобат усули №3 мебошад. Дар ин ҷо 80% сихатшавӣ, 60% бордоршавӣ аз саршумори модаговҳои сихатшуда ва индекси бордоршавӣ 1,48-ро ташкил дод.

Табобати маҷмӯии модаговҳои бемории илтиҳоби шадиди назлавии луобпардаи бачадон дар давраи баъдитаваллудӣ пайдошуда бо истифодаи сепранол, антибиотикҳо, флунокс ва маводҳои умумӣ нумукунанда бордоршавии модаговҳои сихатшударо зиёд кард. Муваффақияти табобат аз интиҳоб ва комбинатсия (мувофиқ)-и маводҳои истифодашаванда вобаста буда, боиси тез барқароршавии пардаи луобии бачадон мешавад. Дарк намудан лозим аст, ки ҷойи ҳосилшавии простогландини эндометрия мебошад, ки пардаи луобии очизгаштаи бачадон ҳангоми илтиҳоб простогландинро ҳосил намекунад. Дар навбати худ простогландин яке аз танзимкунандаи даври ҷинсӣ мебошад.

Ҳамин тавр истифодаи комплекси маводҳои зидди бактериявӣ ва бачадонӣ (Сефтонит, Сепранол), зидди илтиҳобӣ, бедардкунанда ва ҳароратпаस्तкунанда (Флунокс), инчунин ғайилкунандаи мубодилаи моддаҳо (Бутофан) дар табобати эндометрити баъди таваллудӣ ва бенаслии симптоматикӣ самарабахш мебошад, ки инро натиҷаи таҷқиқот нишон дод.

Расми 1. - Натиҷаи сихатшавӣ ва бордоршавӣ дар гурӯҳҳои таҳқиқотӣ

Адабиёт

1. Сковородин Е. Н. Анализ бесплодия коров- Петрозаводск: ПетрГУ, 1996.- С. 137.
2. Захаров П. Г. Профилактика и лечения гинекологических болезней коров- СПб.: ШОРД, 1998.- 40с.
3. Busato A., Knutti B. Interaction of milk – production and fertility problems in the postpartum period of dairy cows// 14 International Congress on Animal Reproduction: Abstracts. Stockholm, 2000. Vol. 2. P. 174.
4. Студенцов А. П. Ветеринарная акушерства и гинекология-М.: Колос, 1980.
5. Яблонский В.А., Хомин С.П. и др. Ветеринарная акушерства- М.: Новая Книга, 2006. –С. 447-460.

АННОТАЦИЯ

ЭФФЕКТИВНОСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ЛЕЧЕНИЯ ЭНДОМЕТРИТА КОРОВ.

В данной статье приведены результаты эффективности комплексного применения препаратов сепранола и флунокса при лечении острого послеродового эндометрита коров. Авторами доказано, что комплексное применение этих препаратов профилактирует бесплодие коров.

Ключевые слова: простогландин, эндометрит, сепранол, флоридокс, флунокс, профилактика.

ANNOTATION

THERAPEUTIC EFFICACY COMPLEX TREATMENT SHARP ENDOMETRIAL COWS.

In this article the authors have given the result of complex effectiveness of preparations of Sepranol and Flunex at treatment of acute postnatal endometrial of cows. The author demonstrated that the using of these complex preparatia.

Keywords: prostoglandin, endometritis, sepranol, floridox, flunex.